

οδηγός  
πρόληψης  
για νέους  
γονείς

Ο καθένας μπορεί να υπόκειται ενδοοικογενειακή βία σε οποιοδήποτε στάδιο της ζωής του.

Παρατήρησε την αλληλεπίδραση του βρέφους/ νηπίου με το πρόσωπο της φροντίδας του.

Αν εντοπίσεις κάποια πιθανή ένδειξη για κακοποίηση/ παραμέληση...

Έστω και με την υποψία ότι το βρέφος/ νήπιο μπορεί να είναι σε κίνδυνο για κακοποίηση/ παραμέληση...

Πάρε Δράση!

Παράπεμψε ΑΜΕΣΑ στον κατάλληλο φορέα για περαιτέρω διερεύνηση και βοήθεια!

Η δική σου απόφαση μπορεί να σώσει ένα βρέφος!

# ανίχνευση κακοποίησης και παραμέλησης στη βρεφική και νηπιακή ηλικία (0-3 χρονών)



εργαστήριο  
αναπτυξιακής  
ψυχοπαθολογίας

Τμήμα Ψυχολογίας  
Πανεπιστήμιο Κύπρου

Ηλεκτρονική αλληλογραφία: [dplab@ucy.ac.cy](mailto:dplab@ucy.ac.cy)  
Ιστοσελίδα: [www.dplabucy.com](http://www.dplabucy.com)



Με την οικονομική υποστήριξη του προγράμματος DAPHNE της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Το πρόγραμμα «Προστασία Βρεφών και Νηπίων από την Ενδοοικογενειακή Βία: Σχεδιασμός Ανιχνευτικού Πρωτοκόλλου για την Κακοποίηση και Παραμέληση Βρεφών και Νηπίων και η Εφαρμογή του στο Σύστημα Δημόσιας Υγείας» (JUST/2011/DAP/AG/3283) συγχρηματοδοτήθηκε από το Πρόγραμμα Daphne (2011-2012) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής-Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης (80%) και τους συμμετέχοντες φορείς-εταίρους (20%).

Η παρούσα έκδοση πραγματοποιήθηκε με την οικονομική υποστήριξη του Προγράμματος DAPHNE της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αποκλειστική ευθύνη για το περιεχόμενο της φέρουν οι συγγραφείς και σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι απηχεί απόψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.



εργαστήριο  
αναπτυξιακής  
ψυχοπαθολογίας



Πανεπιστήμιο  
Κύπρου

Η Κακοποίηση και Παραμέληση των Παιδιών (ΚαΠα) είναι ένα πρωτεύον ζήτημα δημόσιας υγείας που επηρεάζει ανεξαιρέτως όλα τα κοινωνικά, εθνικά, θρησκευτικά, οικονομικά και μορφωτικά στρώματα, με σημαντικές άμεσες αλλά και μακροπρόθεσμες επιβλαβείς επιπτώσεις στα ίδια τα παιδιά-θύματα, στις οικογένειές τους και στο κοινωνικό σύνολο ευρύτερα.

Η βρεφική ηλικία είναι από τις σημαντικότερες περιόδους στην πορεία ανάπτυξης ενός παιδιού, καθώς υπάρχει ταχύτατη ανάπτυξη σε σωματικό, αλλά και ψυχοκοινωνικό τομέα. Οι σχέσεις, κυρίως με τους γονείς, αλλά και με το ευρύτερο περιβάλλον στη ζωή ενός παιδιού, ενισχύουν το αίσθημα φροντίδας και ασφάλειας που νιώθει το βρέφος και του επιτρέπει να αναπτυχθεί και να γίνει ένας υγιής ενήλικας. Η δυαδική σχέση μητέρας-παιδιού είναι καθοριστικής σημασίας καθ’ όλη τη διάρκεια της ζωής του, αλλά κυρίως στη βρεφική ηλικία. Όμως, τα νήπια και βρέφη (ηλικίας 0-3 χρονών) είναι και μια εύαλωτη ομάδα κυρίως λόγω της αδυναμίας τους για λεκτική επικοινωνία και αυτο-προστασία.

Διεθνή δεδομένα δείχνουν ότι το συντριπτικό ποσοστό των θανάτων ανηλίκων λόγω κακοποίησης αφορά βρέφη και νήπια από 0 έως 4 ετών (USDHHS, 2013, WHO, 2006). Επίσης, οι περισσότερες βρεφοκτονίες φαίνεται να οφείλονται στην παραμέληση (Putkonen et al., 2007), ενώ τα βρέφη και τα νήπια γίνονται πιο συχνά θύματα κακομεταχείρισης σε σύγκριση με παιδιά μεγαλύτερων ηλικιών (USDHHS, 2008). **Παρ’ όλα αυτά, η Κακοποίηση και Παραμέληση σε βρέφη και νήπια, συνήθως, δεν ανιχνεύεται πριν από την εισαγωγή τους στο νοσοκομείο!**

**Ποιές είναι οι ενδείξεις για πιθανή Κακοποίηση/ Παραμέληση;**

**Σωματική Κακοποίηση:** Η επιβολή σωματικής βλάβης σε διάφορες μορφές σοβαρότητας και διάρκειας, η οποία δημιουργεί πόνο θεληματικά ή ως συνέπεια από το μη έλεγχο παρόρμησης.

- Σπρώξιμο, κλωτσιές, ταρακούνημα, χαστούκι, μπουνιά, χτύπημα με παλάμη ή άλλο αντικείμενο, πνίξιμο, κάψιμο, χρήση πιπεριού ή καυτερού αντικειμένου, κλειδώμα σε μικρό χώρο/ δωμάτιο, δέσιμο, τράβηγμα αυτιού/ μαλλιών, τσίμπημα

**Σεξουαλική Κακοποίηση-Εκμετάλλευση:** Η εμπλοκή παιδιών σε σεξουαλικές δραστηριότητες για τη σεξουαλική ηδονή και κακοποίηση ενήλικα και η μορφή σεξουαλικής κακοποίησης μέσω χειραγώγησης ή εξαναγκασμού, σε αντάλλαγμα άλλων αγαθών, π.χ. χρήματα, τροφή.

- Άγγιγμα ή πρόσκληση για άγγιγμα με σκοπό τη σεξουαλική διέγερση, συνουσία, απειλητικές σεξουαλικές πράξεις, άσεμνες χειρονομίες, άσεμνη επικοινωνία ή καταδίωξη, σεξουαλικές αναφορές στο σώμα ή συμπεριφορά του παιδιού μέσω λέξεων ή χειρονομιών, αιτήματα για να εκθέσει το παιδί το σώμα του για σεξουαλικούς σκοπούς, σκόπιμη έκθεση του παιδιού σε σεξουαλική δραστηριότητα ή υλικό,

**Ψυχολογική Κακοποίηση:** Επαναλαμβανόμενη απόρριψη, αγνόηση, τρομοκράτηση, εξευτελισμός, λεκτικές επιθέσεις, απομόνωση, αναξιοπιστία, παρακράτηση στοργής και

αδιαφορία που δημιουργούν δυσάρεστα συναισθήματα στο παιδί

**Παραμέληση:** Χρόνια έλλειψη φροντίδας σε τομείς υγείας, καθαριότητας, διατροφής, εσοπτείας και εκπαίδευσης, σε βαθμό που ενδέχεται να είναι επιβλαβής για τη σωματική υγεία του παιδιού, την ανάπτυξη και την ασφάλεια του

- **Σωματική παραμέληση:** Εγκατάλειψη από φροντίδα ή εποπτεία, άρνηση για επιμέλεια, έξωση από το σπίτι, μετακίνηση φροντίδας σε άλλους, διατροφική παραμέληση, ακατάλληλη ενδυμασία, αφήνει το παιδί στο αμάξι χωρίς επιτήρηση

- **Ιατρική Παραμέληση:** Άρνηση για φροντίδα υγείας, καθυστέρηση σε φροντίδα υγείας π.χ. όχι κατάλληλη προληπτική φροντίδα όταν άρρωστο ή δεν ακολουθεί τις προτάσεις του ιατρού

- **Εποπτείας:** Έλλειψη κατάλληλης εποπτείας π.χ. ανάλογα με την ηλικία η συχνότητα και ο χρόνος εποπτείας διαφέρουν, έκθεση σε κινδύνους, π.χ. μικρά αντικείμενα, καλώδια, κάπνισμα, όπλα, ανθυγιεινές συνθήκες σπιτιού, έλλειψη ασφάλειας στο αμάξι

- **Συναισθηματική Παραμέληση:** Ανεπαρκής φροντίδα και στοργή, π.χ. ανάγκη για στοργή, συναισθηματική στήριξη ή προσοχή, επιτρέπει ή δεν εμποδίζει την κατάχρηση ουσιών από το παιδί, επιτρέπει ή δεν εμποδίζει άλλες δυσπροσαρμοστικές συμπεριφορές, π.χ. εγκληματικότητα, απομόνωση

- **Εκπαιδευτική Παραμέληση:** Επιτρέπει ή δεν εμποδίζει σκασιαρχείο, αποτυγχάνει να κάνει εγγραφή στο σχολείο, μη παροχή ειδικής εκπαίδευσης αν το παιδί χρειάζεται

**Τι μπορώ να κάνω ως νέος γονέας για να αποφύγω να βάλω σε κίνδυνο το παιδί μου;**

Ως νέος γονέας είσαι υπεύθυνος για να κάνεις το σπίτι σου ένα ασφαλές μέρος για το παιδί σου. Μερικές προτάσεις είναι οι εξής:

• Μην κουνάτε το μωρό σας, ποτέ! Τα μωρά έχουν πολύ αδύναμους μύες του λαιμού και δεν είναι σε θέση να υποστηρίξουν το κεφάλι τους. Εάν κουνήσετε το μωρό σας, μπορεί να προκαλέσετε βλάβη στον εγκέφαλό του ή ακόμη και να προκαλέσετε το θάνατο του.

• Βεβαιωθείτε ότι βάζετε το μωρό σας να κοιμάται ανάσκελα για να αποτρέψετε το σύνδρομο του αιφνίδιου βρεφικού θανάτου.

• Φροντίστε να κόβετε το φαγητό του σε μικρές μπουκιές και να μην παίζει με μικρά παιχνίδια ή αντικείμενα που μπορεί να καταπιεί και να προκαλέσουν πνιγμό.

• Είναι σημαντικό να κάνετε στο βρέφος σας όλα τα απαραίτητα εμβόλια βάσει οδηγιών από το γιατρό σας.

• Μην αφήνετε μόνο του το βρέφος σε απροστάτευτους χώρους, πισίνες, σκάλες, δρόμο, κτλ.

• Κάντε το σπίτι σας ένα ασφαλή χώρο με τις απαραίτητες

διαρρυθμίσεις (καλύψτε πρίζες, προστατευτικά σε γωνίες, φυλάξτε ψαλίδια, κοφτερά αντικείμενα και φάρμακα)

• Μην αφήνετε το βρέφος σας μόνο του στο αυτοκίνητο, ακόμα και αν είναι για λίγα λεπτά.

• Μην κρατάτε ζεστά ροφήματα όταν έχετε το βρέφος αγκαλιά ή κάθετε στα πόδια σας. Απότομες κινήσεις μπορεί να προκαλέσουν να χυθεί το υγρό και να προκαλέσει εγκαύματα στο παιδί σας.

**Τι να κάνω αν υποψιάζομαι ότι το παιδί μου ή κάποιο άλλο βρέφος/νήπιο κακοποιείται;**

Αν το παιδί σας ή κάποιο άλλο παιδί σας εκμυστηρευτεί ότι έχει πέσει θύμα κακοποίησης/παραμέλησης, είναι σημαντικό να το πιστέψετε!

Πάρτε αμέσως τα κατάλληλα μέτρα αναφέροντας στον αρμόδιο φορέα την υποψία σας ή αυτά που σας είπε το παιδί. Αν νιώθετε ότι μπορεί με τις πράξεις σας να κάνετε κακό στο παιδί σας ή πρόκειται να κάνετε, ζητήστε αμέσως βοήθεια. Ένας ειδικός μπορεί να σας βοηθήσει να βρείτε εναλλακτικούς τρόπους αντιμετώπισης και να αποκαταστήσει τις δυσκολίες στην οικογένεια σας.

Μη διστάσετε από φόβο να αναφέρετε στην αρμόδια Υπηρεσία την υποψία σας ή τις πράξεις σας. Οι επαγγελματίες που εργάζονται εκεί θα καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να βοηθήσουν την οικογένεια και το παιδί που είναι σε κίνδυνο, χωρίς πάντα αυτό να σημαίνει ότι θα απομακρύνουν το παιδί από την οικογένεια.

**Υπάρχει κάποιο εργαλείο ανίχνευσης της ΚαΠα για βρέφη και νήπια που μπορεί να βοηθήσει στην αναγνώριση οικογενειών με προβλήματα βίας και μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι επαγγελματίες υγείας και κοινωνικής πρόνοιας;**

Ναι, είναι το αποτέλεσμα του ευρωπαϊκού ερευνητικού προγράμματος Intonian «Προστασία των βρεφών και των νηπίων από την ενδο-οικογενειακή βία» και αφορά σε μια σύντομη λίστα ελέγχου που συμπληρώνεται από τον/την επαγγελματία υγείας και πρόνοιας, επισκέπτη/-τρια υγείας, νοσηλεύτη/-τρια, κοινωνικό/-η λειτουργό, ψυχολόγο, ή παιδίατρο. Το **«Εργαλείο Ανίχνευσης Οικογενειών με Βρέφη και Νήπια σε Πιθανό Κίνδυνο για Κακοποίηση-Παραμέληση»** συνοδεύεται από το εγχειρίδιο χρήσης του εργαλείου. Και τα δυο διατίθονται δωρεάν σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή. Μπορείς να βρεις περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα του προγράμματος INTOVIAN: **http://intovian.eu**

**Ποιές είναι οι υπηρεσίες που μπορεί να απευθυνθεί κάποιος για βοήθεια;**

• Κέντρο Άμεσης Βοήθειας: **1440**

• Συμβουλευτική επιτροπή για Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια: **22775888**

• Κυπριακός Σύνδεσμος Οικογενειακού Προγραμματισμού: **22751093, 1455**

• Αστυνομία
- Πλησιέστερος Τοπικός Σταθμός
- Άμεση Επέμβαση: **199**
- Γραμμή του Πολίτη: **1460**
- Γραφείο Χειρισμού Θεμάτων Βίας στην Οικογένεια (Τμήμα Γ', Αρχηγείο Αστυνομίας): **22808422**

• Επαρχιακά Γραφεία Ευημερίας
- Λευκωσία: **22804608/ 22804653/ 22804661**
- Λεμεσός: **25804460/ 25804450**
- Λάρνακα: **24800102/ 24800163**
- Πάφος: **26306107/ 26306106/ 26306240**
- Αμμόχωστος (Παραλίμνι): **23811720/ 23811750**
- Μόρφου (Ευρύχου): **22870582/ 22870583/ 22870593**

• Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων
- Λευκωσία (Μακάρειο Νοσοκομείο): **22405085/ 22405086**
- Λεμεσός: **25305333, ext. 292, 293**
- Λάρνακα/ Ελεύθερη Αμμόχωστος: **24813164/ 24813174/ 24813074**
- Πάφος: **26803275/ 26803490**

• Νοσοκομεία/ Πρώτες Βοήθειες